

จุลสาร

สวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๖

พฤศจิกายน - ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๐

ประชุมประจำปี 2540

โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช

อันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จเป็นองค์ประธานงานประชุมประจำปีโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา เมื่อวันที่ 14 สิงหาคม 2540 ที่ผ่านมา ในปีนี้มีสมาชิกฯ 7 โรงเรียนได้รับคัดเลือกให้เข้ารับพระราชทานป้าย "สวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน"

โรงเรียนที่ได้รับพระราชทานป้าย "สวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน"

1. โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ฝ่ายประถม) กรุงเทพฯ
2. โรงเรียนบ้านตลาดขี้เหล็ก จังหวัดเชียงใหม่
3. โรงเรียนบ้านทิวเขา จังหวัดนราธิวาส
4. โรงเรียนบ้านโคกศิลา จังหวัดนราธิวาส
5. โรงเรียนบ้านเขาหินซ้อน จังหวัดฉะเชิงเทรา
6. โรงเรียนเทพนิพนธ์วิทยาคมอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี
7. โรงเรียนสตรีภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต

ช่วยกันช่วย

สวัสดิ์ค่ะท่านผู้อ่านทุกท่านฉบับนี้มีก็เป็นฉบับรับ
 ถมทนามวแล้วณะคะ ก็ถือโอกาสแก้ไขเลขประจำฉบับให้
 อยู๋ในแต่ละปี จะเห็นว่าฉบับนี้จะเป็นปีที่๗ ฉบับที่ ๖
 แทนที่จะเป็นฉบับที่๑๓ ทั้งนี้เพื่อจ่ายต่อการจดจำ จึง
 ขอเรียนให้สมาชิกทุกท่านได้ทราบโดยทั่วกัน แต่
 เนื้อหา ยังคงเข้มข้นเหมือนเดิมทุกคอดัชนี ทั้งหัวข้อข่าว
 สารคดีด้านวิชาการ ฯลฯ ยังคงน่าสนใจอยู่ บางเรื่องต้อง
 ติดตามกันหลายฉบับ มุ่่นี้มีรางวัลก็ยังได้รับความสนใจ
 จากน้อง ๆ มากอยู่เช่นเดิม เห็นได้จากปริมาณ
 จดหมายที่ส่งกันมาณะคะ หวังว่าน้อง ๆ จะได้รับความ
 รู้จากคอดัชนีอื่น ๆ ด้วย น้อง ๆ จะเขียนจดหมายมา
 คุยกับที่คอดัชนีอื่นบ้างก็ได้ณะคะ

ฉบับหน้าจุลสารฯ ของเราจะปรับปรุงรูปแบบและ
 เพิ่มคอดัชนีให้น่าสนใจยิ่งขึ้น โดยเฉพาะ
 คอดัชนีที่เขียนโดยท่านอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิ รวมทั้ง
 คอดัชนีอื่น ๆ แต่ขออุ้ไว้ก่อน ขอให้สมาชิกฯ ติดตาม
 อ่านในฉบับต่อไปณะคะ

คอดัชนีพรรณไม้ให้นำวู้แจ้งหาว่าขอแก้ไขชื่อ
 วิทยาศาสตร์ต้นโกงกางใบใหญ่ที่ลงในฉบับที่แล้ว ที่ถูก
 ต้องคือ *Rhizophora mucronata* Poir. ก็ขอ
 อภัยไว้ ณ ที่นี้ด้วย

ข่าวสมาชิก

๐ สำนวณพรรณไม้ ร.ร. จิตรลดา

ทางโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ได้ส่งเจ้าหน้าที่ฯ เข้าไปสำรวจพรรณไม้กับบริเวณสวนสมุนไพร และบริเวณดึกประดอมสนามกบาสเก็ตบอล สนามเทนนิส สนามวอลเลบอลของโรงเรียนจิตรลดา เพื่อจัดทำแผนผังต้นไม้ และจัดทำป้ายข้อมูลพืชในโอกาสต่อไป ทว่าการสำรวจพรรณไม้ได้ทั้งหมด 110 ชนิด

๐ งานประดิษฐ์ภาพจากพรรณไม้ที่สาธิตจุฬาฯ (ฝ่ายประถม)

วันที่ 20 สิงหาคม 2540 ที่ ร.ร. สาธิตจุฬาฯ(ฝ่ายประถม) ในช่วงกิจกรรม ได้ให้นักเรียนชั้นประถมปีที่ 1-6 ที่สมัครใจประดิษฐ์ภาพจากวัสดุที่ได้จากต้นไม้ประเภทดึกขิงรางวัล โดยเด็กๆ แต่ละคนตั้งใจออกตั้งใจทำอย่างเต็มที่ เป็นที่สนุกสนานผลงานของเด็กๆ มีทั้งประเภทสวยงามและมีความคิดสร้างสรรค์แปลก ๆ ซึ่งดูแล้วน่ารักตามประสาเด็ก ๆ

๐ ประชุมสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนที่ จ. นครปฐม

วันที่ 21 สิงหาคม 2540 นายพรชัย จุฑามาศ เลขานุการคณะกรรมการบริหารโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชฯ และคณะฯ ได้ประชุมชี้แจงแนวดำเนินงานของโครงการฯ และงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนแก่คณะครูแต่ละหมวดวิชา และนักการภารโรงของโรงเรียนมหิตลวิद्याนุสรณ์ จ. นครปฐม และมีอาจารย์จากโรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยาร.ร.เตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการสุวิณหวงศ์ ร.ร.รัตนโกสินทร์สมโภชน์ฯ และร.ร. สิรินธรรราชวิทยาลัยในพระราชูปถัมภ์ เข้าร่วมฟังด้วยโดยได้รับความร่วมมือจากทางโรงเรียนเป็นอย่างดี

๐ ประชุมสมาชิกใหม่สวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน จ. หนองบัวลำภู

เมื่อวันที่ 27 กันยายนที่ผ่านมา อาจารย์สะอาด แสงรัตน์ ผอ.สพจ. หนองบัวลำภู อาจารย์ใหญ่โรงเรียนบ้านกุดเต่า เป็นประธานการประชุมกิจกรรมสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ที่สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองบัวลำภู ได้เชิญคุณพรชัย จุฑามาศ เลขานุการคณะกรรมการบริหารโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชฯ บรรยายถึงแนวดำเนินการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนให้สมาชิกได้รับทราบ ซึ่งมีสมาชิกเข้ารับฟังจำนวน 12 โรงเรียน ในคราวเดียวกันนี้ อาจารย์สะอาด ก็ได้เชิญให้คุณพรชัย จุฑามาศ พบปะพูดคุยกับชาวบ้านและนำชมบริเวณรอบ ๆ โรงเรียนบ้านกุดเต่า อ. เมือง จ. หนองบัวลำภู ซึ่งมีสภาพป่าและพืชพรรณที่มีประโยชน์อยู่มาก

เทคโนโลยีชีวภาพกับการเปลี่ยนแปลงพันธุ (5)

เรียนสอนโดย ดร.สุวิทย์ เจริญพงษ์

ฉบับที่แล้วกล่าวถึงการโคลนนิ่งที่จะทำในมนุษย์ซึ่งยังเป็นที่ยกเถียงกันว่าประโยชน์นั้นเพื่ออะไร การโคลนนิ่งในมนุษย์นั้นเป็นเรื่องใหม่และละเอียดอ่อนเป็นอย่างยิ่ง กรณีที่ทำเพื่อมีให้โรคที่ติดต่อทางพันธุกรรมตกไปถึงลูกที่เกิดมา โดยการตัดต่อดีเอ็นเอใช้เทคนิคทางพันธุวิศวกรรม ที่ที่เคยเขียนถึงมาบ้างแล้ว ก่อนที่เราจะตัดต่อยีนหรือดีเอ็นเอได้นั้นก็ต้องทราบรหัสพันธุกรรมที่มีอยู่ในดีเอ็นเอของมนุษย์ให้ได้หมดเสียก่อน และรู้อาการรหัสพันธุกรรมนั้นทำงานอย่างไร และควบคุมการแสดงออกของลักษณะอย่างไร จึงจะสามารถเลือกยีนที่ได้ออกมาตัดต่อใส่เข้าไปแทนยีนที่ไม่ดีได้ โครงการที่ว่ามีคือ โครงการศึกษาจีโนมของมนุษย์ (THE HUMAN GENOME PROJECT) ซึ่งเป็นความร่วมมือของนักวิทยาศาสตร์ทั่วโลก ความรู้และเทคโนโลยีที่จะได้รับจากโครงการนี้มีความสำคัญต่อมนุษยชาติในวงกว้าง วิทยาศาสตร์และการแพทย์เป็นอย่างยิ่ง เพราะช่วยให้เข้าใจถึงชีววิทยาของมนุษย์และการเปลี่ยนแปลงทางพันธุกรรมอันเป็นสาเหตุของการเกิดโรคต่าง ๆ อย่างไม่รู้ก็มีความสามารถในการตรวจหาได้ว่าผู้ใดมีสารพันธุกรรมที่จะทำให้เกิดโรคหรือถ่ายทอดโรคได้ จะก่อให้เกิดผลกระทบอย่างมากในด้านจริยธรรม สังคม และกฎหมาย จึงเป็นสิ่งที่ประชาชนโดยทั่วไปควรจะได้รับทราบและเข้าใจถึงวิทยาการที่ก้าวหน้านี้ เพื่อเตรียมการรองรับและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างเหมาะสม หลีกเลี่ยงผลเสียที่อาจเกิดขึ้นหากนำไปใช้โดยขาดความระมัดระวังหรือรู้เท่าไม่ถึงการณ์

โครงการศึกษาจีโนมในมนุษย์มีที่หน่วยงานที่สนับสนุนคือ กระทรวงพลังงานและสถาบันสุขภาพแห่งชาติของสหรัฐอเมริกา ตลอดจนร่วมกันเป็นผู้ให้ทุนสนับสนุนโครงการนี้ โดยมี เจมส์ วอตสัน ได้รับแต่งตั้งเป็นผู้อำนวยการคนแรกของศูนย์ศึกษา

จีโนมมนุษย์แห่งชาติ (National Center for Human Research) รัฐบาลสหรัฐอเมริกาได้อนุมัติงบประมาณ 3000 ล้านดอลลาร์ สำหรับโครงการนี้ ซึ่งดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2533 กำหนดแล้วเสร็จปี พ.ศ. 2548 มีนักวิทยาศาสตร์จากทั่วโลก เข้าร่วมโครงการด้วย ได้แก่ สหราชอาณาจักร ฝรั่งเศส เนเธอร์แลนด์ ญี่ปุ่น อิตาลี แคนาดา รัสเซีย กลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย ประชาคมยุโรป

จุดประสงค์ของโครงการนี้คือ ต้องการทราบตำแหน่งของยีนทั้งหมดของมนุษย์ ลำดับการเรียงตัวของเบสในดีเอ็นเอทั้งหมดของมนุษย์ โดยมุ่งหวังว่าจะให้ทราบถึงสาเหตุและกลไกการเกิดโรคทางพันธุกรรมของมนุษย์ เช่น มะเร็ง โรคหลอดเลือดหัวใจ ความดันสูง และเบาหวาน ซึ่งมีพันธุกรรมเป็นปัจจัยร่วมอันจะนำไปสู่การวินิจฉัย ป้องกันและรักษาโรคอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป ข้อมูลลำดับเบสนั้นมีมากมายมหาศาล จึงจะต้องพัฒนาฐานข้อมูลและระบบคอมพิวเตอร์สำหรับการเก็บและการเรียกข้อมูลมาใช้รวมทั้งระบบเชื่อมโยงเพื่อให้ นักวิทยาศาสตร์และแพทย์สามารถเข้าถึงข้อมูลเหล่านี้ได้ และในปัจจุบันนี้ข้อมูลบางส่วนเรียกใช้ได้โดยผ่านช่องทางระบบอินเทอร์เน็ต

ถ้าน้องสนใจงานทางด้านเทคโนโลยีชีวภาพ หรือมีแนวความคิดในเรื่องเกี่ยวกับด้านนี้ ยากคุย และออกความคิดเห็น ติดต่อผ่านมาคุยได้ทาง E-mail โดยส่งมาที่

- HS9GEG @ HOTmail .COM
- หรือ piyarat_PE @ usa.net
- หรือ piyarat@loxinfo. co. th.

เอกสารอ้างอิง : เรื่องรู้สำหรับประชาชน เล่มที่ 21 โดย ชมรมนักวิจัยอุบลราชธานี "อานันท์มหิศร", 2537.

โดย รากไม้

เกี่ยวเนื่องในการเกิด (6)

(ต่อจากฉบับที่แล้ว)

เมื่อทำตุ้กับเด็กที่คลอดเสร็จแล้ว ผู้เป็นแม่มักอยู่โง่โง่คลออด เชื่อว่าจะทำให้มีสุขภาพแข็งแรง การอยู่โง่ช่วยสร้างความปลอดภัยให้ร่างกาย ความร้อนจะช่วยกระตุ้นการหดตัวของมดลูก ช่วยให้มีมดลูกเข้าผู้เร็วขึ้น¹

การอยู่โง่ มีสิ่งที่จะต้องทำหลายอย่าง เช่น ต้องทำพิธีขับโง่ วงด้วยสายสิญจน์ ปิดผ้ายันต์ 8 ทิศรอบที่อยู่โง่ บางที่ใช้ยันต์ถึง 10 แผ่น คือ เหนือทิศทางข้างบนและข้างล่างด้วย ทิศทางข้างล่างเขาเอายันต์ไว้ใต้ที่นอนแล้วต้องมีพนาเมส โดยมากเป็นพนาเมสขุทรา พะชาเมส หรือ พนาเมสโย เพราะหาง่าย สะไว้รอบหมอนใต้ตุ้ที่อยู่ที่โง่ ตรงไหนมีร่องหรืออยู่ที่พื้นก็สะพนาเมสเหมือนกัน เพื่อกันผีที่จะมาทำอันตราย ส่วนบนเรือนนอกจากมีเลขยันต์และด้วยสายสิญจน์ ยังเอาใบหนาดไปเสียบไว้ที่ประตูห้อง ใบหนาดมีกลิ่นเหม็นมิได้กลิ่นก็กลัวไม่กล้าเข้าไป ประเพณีโบราณใช้ พนาเมสขุทราและใบกล้วย ประตูระนอกห้อง²

และต้องมีการปักเดลา เดลาในที่คือ เครื่องหมายปักบอกเขต ทำด้วยไม้ไม่หักชักรัดเป็นรูป ๆ ตั้งแต่ 5 มุมขึ้นไป โดยมีขนาดเท่าฝ่าบาตร แล้วใช้ด้วยสีด้า สีแดง สีขาว วงรอบๆ มุมเดลา ต้องวางให้สลับสีกันด้วย แล้วเอาเดลาผูกติดเข้าปลายไม้ไม่ทำเป็นค้ำหรือคั่นเดลา นำไปปักไว้ที่เชิงบันได เนื่องจากที่จะขึ้นไปบนเรือน เหตุที่ปักเดลาไว้ก็เพื่อให้ผู้มาเยือนได้รู้ว่าเขากำลังอยู่โง่ จะได้ไม่รักไปทำนองว่าร้อนเพราะจะทำให้คนอยู่โง่ เกิดแค้นทุกของไปได้ เขาจะปักเดลาจนกว่าจะออกจากอยู่โง่ จึงถอนทิ้งไปได้³

เมื่อแม่ขึ้นนั่งบนกระดานโง่ หากหมอนต่ำบางคนไม่สามารถดับพิษโง่ได้เอง ก็ให้ทำไปเลย แต่ถ้าทำไม่ได้ต้องเชิญผู้รู้มาทำ พิธีขับพิษโง่ให้แม่เด็กโดยทำง่าย ๆ ดังนี้ เกจอาจารย์บางท่านก็เคียวหอมแดง ข้าวสาร และเกลือ ขณะทำพิธีด้วยการเสกไปพูดไป เมื่อจบคาถาแล้วก็พ่นพรวดไปที่แม่เตาไฟสามครั้ง⁴ แต่บางท่านก็เคียวเพียง ข้าวสาร กับเกลือ พ่นที่ห้องของหญิงที่จะอยู่โง่ 3 ครั้ง ที่หลัง 3 ครั้ง และพ่นที่เตาไฟ 3 ครั้ง แล้วเอาไม้จนต้อรณีสารประพรมเตาไฟ จัดหาข้าวตอกคอกไม้ และรูปเทียนพร้อมทั้งกระทงถึงเวรมีทุ่งพลา ปลาซ่า เป็นการพ่นถึงเวรมีก่อนเตาเตาไฟ และขอขมาสาโทษต่อพระเพลิง รูปเทียนมักใช้ของละ 4 ปึก 4 มุมเตา⁵ การดับพิษโง่ช่วยให้จิตใจของผู้อยู่โง่สบายดี รู้สึกว่าการอยู่โง่ไม่มีอันตราย เชื่อมั่นว่าเย็นตัวเย็นใจ⁶

ผู้อยู่โง่ต้องมุ่งเดี่ยว มิควรอยู่กับคนแดงนมสเมเกล้า เอาผ้าชุบปิดสะดือและพาท้องทางตั้งไว้เสมอ ทั้งนี้ว่ากันว่า เพื่อดับพิษร้อน และยังมิยาโรยบนถ่านไฟสำหรับรมตา กันตาเจ็บตาและ และมีน้ำโง่หนึ่งตั้งไว้ข้างเตา เมื่อไฟแรงเกินไปก็จะตักน้ำราดให้บรรเทาลงได้⁷ และตัวโง่อยู่กับเกลือพอกของคลออดเพื่อวันเป็นหนองและให้แผลหายเร็ว⁸

ระหว่างเวลาอยู่โง่ ชาวบ้านสรวทให้พากันมาเยี่ยม การเยี่ยมไม่เอามือเปล่า มีอะไรพาได้ก็ติดมือเอามาฝากด้วย น้ำใจอาวี เช่น ขุนัน ดินสอพอง ปลาแห้ง กกล้วย โดยมากเป็นกล้วยหักมุกเป็นต้น ถึงเหล่านี้มีวันเป็นของที่จะได้ใช้สอยและกินได้ไม่หมด⁹

แม่ต้องอยู่โง่เป็นเวลาหลายวัน โดยมากท้องแรกจะอยู่โง่ 9 วัน ส่วนท้องหลัง ๆ อยู่โง่ 5-7 วัน แม่จะเอาผ้าปูนซึ่งดิมผสมใบคนที่ ใบยี่สุ่นว่า ใบแก้ววัลย์เปรียง และหญ้าเข็ดมอญ เป็นต้น เพราะเชื่อว่าผีบรรพบุรุษช่วยให้แม่มีกำลังวังชากายปวดเมื่อย และจะทำไร่ไถมเกษตรกรรมแข็งแรงโดยเร็ว¹⁰ กำหนดวันอยู่โง่มี 7 9 11 13 15 และ 21 วัน หรืออย่างมากถึง 29 วันก็มี จำนวนวันอยู่โง่ที่กำหนดไว้นี้เป็นจำนวนที่ทั้งนั้นและถือคติที่ว่า อยู่โง่วันคู่ถูกผี วันคี่ถูกท่าง¹¹ อยู่โง่ก็ต้องกินยาไปด้วย และต้องมีการอาบน้ำที่ใส่ มะขาม เพื่อช่วยขับสารข้างล่างว่าอาบน้ำดิมเษะขาม ใบแจงและหัวหอมทางล้างมาเรียกอยู่โง่ว่า อยู่เดือน บางถิ่นเรียกว่า อยู่เฒ่า นับว่าเป็นถึงส่วนตัวถูกมากเพื่อรักษาสุขภาพ รักษาแมส และมีญาติหรือสามีคอยดูแลถึงบึงวันมิให้ญาติมิวิหาจนทำร้ายระยะเวลาการอยู่โง่คือ 1 เดือน หากถูกเป็นหญิงให้อยู่โง่ 31 วัน เรียกว่า เมื่อก็เมื่อเฒ่า คือ ลูกผู้หญิงต้องเรียนทางปั่นด้วย ทอผ้า ส่วนลูกผู้ชายให้อยู่เดือน 28 วัน เป็นเคล็ดว่า หยุดคนทอดคนตาบ ให้ปลอดภัยจากของมีคม¹²

(ต่อหน้าฉบับถัดไป)

1. เทียนภา พรพิชญเจริญ, พญ. 2538. ประเพณีและวิถีดนการละเล่นแบบไทย. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : ธน. เชียง.

2. อนุกรมราชชนนพระยา 2532. พนาเมสขุทราเมสโยประเพณีเมือง. 4. เมืองประเพณีเมืองบุรีรัมย์. กรุงเทพฯ : สุรสถาภาคพริวาร.

3. ประจักษ์ ประกาศิตพยากร. 2525. ประเพณีโลกาวีวิทยา. กรุงเทพฯ : อมรินทร์.

4. คณะกรรมการฝ่ายเลขานุการและวิชาการเรือสากรม. 2534. วิถีดนและประเพณีวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพฯ : อมรินทร์.

ป่าชายเลน Mangrove Forest

(ต่อจากฉบับที่แล้ว)

ภูมิประเทศที่เป็นที่เกิดของป่าชายเลนมักจะมีทราวยปะปนอยู่ในดินเลนมากน้อยแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ พื้นที่ที่เป็นดินเลนล้วน ๆ หรือมีทราวยปนอยู่เล็กน้อย พบว่าป่าชายเลนบริเวณนั้นจะหนาแน่นสมบูรณ์ดี ส่วนพื้นที่ที่มีทราวยปนอยู่มาก พบว่าพันธุ์ไม้จะขึ้นอยู่ห่าง ๆ กัน ไม่หนาแน่น

ป่าชายเลนในประเทศไทย

ป่าชายเลนในประเทศไทยพบอยู่กระจัดกระจายตามชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก ภาคกลาง ภาคใต้ฝั่งตะวันออก และภาคใต้ฝั่งตะวันตก จากข้อมูลซึ่งสำรวจเมื่อ พ.ศ. 2536 พบว่าเนื้อที่ป่าชายเลนในประเทศไทยมีทั้งหมด 1,054,262.5 ไร่ ส่วนใหญ่จะมีมากทางภาคใต้ทั้งสองฝั่ง

ป่าชายเลนในประเทศไทยนับว่าเป็นป่าชายเลนที่มีความอุดมสมบูรณ์มากแห่งหนึ่งของโลก ประกอบด้วยพรรณไม้ 74 ชนิด สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม 35 ชนิด สัตว์เลื้อยคลาน 25 ชนิด นก 106 ชนิด ปลา 72 ชนิด กุ้ง 15 ชนิด ปู 54 ชนิด หอย 23 ชนิด แมลง 38 ชนิด สัตว์ขึ้นต้นไม้และสาหร่ายอีกจำนวนมาก

ความสำคัญและประโยชน์ของป่าชายเลน

1. ด้านป่าไม้

ไม้จากป่าชายเลนมักถูกใช้ประโยชน์ในลักษณะต่างๆ กันหลายรูปแบบ ที่นิยมใช้กันอย่างกว้างขวางคือนำไม้มาเผาถ่าน ประมาณ 80 เปอร์เซ็นต์ของไม้ที่ตัดในแต่ละปีจะนำมาใช้ในการเผาถ่าน เนื่องจากถ่านที่ได้จากไม้ป่าชายเลนโดยเฉพาะไม้โกงกางถือว่าเป็นถ่านที่มีคุณภาพดี ให้ความร้อนสูง ปริมาณเข้ต่ำ นอกจากนี้ยังนำไปทำไม้ฟืน ไม้เสาเข็ม เฟอร์นิเจอร์ และเครื่องมือทางด้านประมง แต่มีการนำไปใช้น้อยมาก เพราะเมื่อเปรียบเทียบกับคุณค่าทางด้านเศรษฐกิจแล้วถือว่าการนำมาเผาถ่านไม่ได้ นอกจากนี้บางส่วนของต้นไม้ในป่าชายเลนสามารถใช้ประโยชน์ในด้านสมุนไพรได้ด้วย

2. ด้านประมง

ป่าชายเลนเป็นแหล่งอาหารที่สำคัญของสัตว์น้ำ

ป่าชายเลน อ.ดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี

กล่าวคือ ถิ่นหรือวัสดุที่ย่อยสลายจากซากพืชหรือเศษไม้ ใบไม้ที่ร่วงหล่นซึ่งมีโปรตีนสูง จะเป็นแหล่งอาหารสำหรับหอย ปู หนอนปล้อง ผู้บริโภครุ่นแรกจะเป็นอาหารของผู้บริโภค ถัดไป ได้แก่ ปลาตัวเล็ก ๆ และลูกของปลาขนาดใหญ่ นอกจากนี้ป่าชายเลนยังเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยและอนุบาลสัตว์น้ำวัยอ่อน เช่น กุ้ง ปลา และสัตว์น้ำเค็มอื่น ๆ ที่มีค่าทางเศรษฐกิจ เพื่ออาศัยอาหารบริเวณป่าชายเลนเมื่อโตเต็มวัยหรือแข็งแรงแล้วจึงออกสู่ทะเลต่อไป

3. ด้านการรักษาความสมดุลของระบบนิเวศ

ป่าชายเลนเป็นตัวเชื่อมโยงระหว่างระบบนิเวศทะเลและระบบนิเวศบก เป็นระบบนิเวศที่มีลักษณะเฉพาะ มีสิ่งมีชีวิตชนิดต่าง ๆ อาศัยอยู่มากมาย ปริมาณถิ่นหรือวัสดุที่ผลิตโดยพืชในป่าชายเลนจะเป็นแหล่งอาหารที่สำคัญสำหรับการดำรงชีวิตของสิ่งมีชีวิต ทั้งที่อยู่ในป่าชายเลนเองและระบบนิเวศอื่นที่เกี่ยวข้องกัน ป่าชายเลนยังมีบทบาทที่สำคัญในการป้องกันพื้นที่ชายฝั่งไม่ให้พังทลายและเกิดการกัดเซาะดินเนื่องจากคลื่นแรงช่วยเซาะพื้นที่ดินเลนและป่าชายเลนใหม่ เนื่องจากการสะสมของดินตะกอนและโคลนเลน ส่วนป่าชายเลนเดิมก็จะเริ่มแปรสภาพเป็นป่าบกมากขึ้น

(อ่านต่อฉบับหน้า)

เอกสารอ้างอิง :

1. วันชัย สิงห์บุญจาง. 2536. ป่าชายเลน. สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช: กรุงเทพฯ. 93 น.
2. จำรัส ทองตา, จิตต์ คมภักดิ์. 2522. การจัดการป่าชายเลนในประเทศไทย. กองจัดการป่าไม้ กรมป่าไม้ : กรุงเทพฯ.

พจนานุกรมคำศัพท์ ดวงแก้ว

สวัสดีค่ะ ฉบับนี้ขอนำผลงานของสุนทรภู่มาลง ซึ่งผู้เขียนได้หนังสือจากเพื่อน้องเล่มหนึ่ง เป็นเรื่องของพรรณไม้หลายชนิดรวบรวมไว้ และพรรณมาตามหลักพฤกษศาสตร์และให้ความรู้ทางกรวีนิพนธ์ด้วยน่าสนใจมาก และขอขอบคุณเพื่อน้องที่ได้ให้หนังสือนี้มา

สุนทรภู่อสามารถถ่ายทอดความรู้สึกและเรื่องราวเพียงสั้น ๆ อย่างไพเราะ

ถนนเส็ดหัวักศนาพฤษาสถ้าง
ถ้วนโง่งกาง กุ่มแกมแซมแซม
สัจตเพงาเปสำเบ็ยวเมื่อเห็ยวแล
เสียงจ้อแจ๊จักจันทวันวิญญา

นิราศเมืองเพชร

สำพู รายชวยคั้งคูกิ่งค้อม
มีชวยค้อมแหลมรายคั้งปลายเข็ม
เห็นปูเป็ยวเห็ยวโตกั้นโคดเค็ม
บ้างเก็บเก็บลากกำมุ่มรำชครั้น

นิราศเมืองเพชร

สำพู รายชวยหรือหึ่งห้อยจับ
สว่างรับแววมออรัมเพลง
เสมอเมื่อเพชร์รัตน์จ้ำรัถเรื่อง
ค่อขบระเทืองทุกทักศนาชม

นิราศเมืองแกลง

จากบทประพันธ์แรกกล่าวถึง โง่งกาง และ แซม ผู้เขียนเดาว่าไม้โง่งกางกับแซมขึ้นต้นไปขอท มีจำนวนมากที่สุด สายตาเลย (มีไม้ชนิดอื่นด้วยแต่คงจะไม่มากเท่าโง่งกางและแซม) ได้ยินเสียงจักจันร้องด้วยบรรยากาศตอนนั้น ให้อู้สึกน่ากลัวจริง ๆ ส่วนอีกสองบทหักอกถ้าวถึง ต้นสำพู ซึ่งมักจะมีขึ้นริมคลองริมตลิ่ง และพรรณาถึงเส็ดหัวักเส็ดหัวักน้อยด้วยรู้สึกมีชีวิตชีวา นอกจากนิราศที่กล่าวถึงต้นสำพูแล้ว น้อง ๆ เคยได้ยินเพลง “ต้นสำพูกับหึ่งห้อย” ไหมคะ เพลงนี้ดังมากเลย ที่อยากเห็นหึ่งห้อยมาก เค็ยวไม่มีหึ่งห้อยให้เห็นในเมืองแล้วละ

หึ่งโง่งกาง แซม และสำพู เป็นไม้ป่าชายเลนที่สำคัญปัจจุบันสภาพป่าชายเลนเปลี่ยนแปลงไปมาก เมื่อได้อ่านแล้วจินตนาการเห็นภาพที่สวยงามน่าชม ซึ่งไม่มีให้เห็นในปัจจุบันแล้ว

อ้างถึง : พจนานุกรม หนึ่งแสนพรรณไม้, 2535, ๒๐16, ธนาคารกรุงเทพฯ จำกัด : กรุงเทพฯ.

มูมนี่มีรางวัล

พบกับอีกแล้วนะครับกับมูมนี่มีรางวัล ขอแสดงความยินดีสำหรับน้องๆ ที่ส่งคำตอบมา และก็ได้รับรางวัลกันไป สมาชิกฯ ก็มีเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ นำดีใจครับ สำหรับฉบับนี้พี่แดงจะให้น้อง ๆ ช่วยสังเกตดูว่าในจังหวัดที่น้อง ๆ อาศัยอยู่นั้นว่า ในช่วงเดือนตุลาคม - พฤศจิกายนนี้ มีไผ่ยืนต้นอะไรบ้างที่คิดผล (ทั้งที่กินได้และกินไม่ได้ แต่ไม่ใช่ไม้ล้มลุกนะครับ) เพราะที่เต้ อธิบายว่าในจังหวัดที่น้องอาศัยอยู่นั้นมีต้นไผ่อะไรบ้าง บอกมาให้มากที่สุดเลยนะครับ

ตัวอย่างเช่น

จังหวัดอุดรธานี เดือนตุลาคม มีนางสาว เป็นต้น

เป็นอย่างไรครับ ปัญหาฉบับนี้ไม่ยากเลย ทุกคนทำได้อยู่แล้ว แต่อย่าลืมต้องทำให้ได้มากที่สุด แล้วส่งคำตอบมารับรางวัลกันได้นะครับ พี่เต้ก็จะไปหาดูแถว ๆ บ้านเหมือนกันว่ามีต้นอะไรบ้าง พบกันใหม่ฉบับหน้า สวัสดีครับ (ส่งก่อน 15 ธันวาคม 2540 นี้ะครับ)

พี่เต้

ที่ปรึกษาทางวิชาการ : ศ.พิเศษ ประจักษ์ วานานนท์, ผศ.จิราภุติณ จันทระประสงค์, ศ.เพชรีย์ เหมื่อนวงษ์ญาติ, คณะอาจารย์ภาควิชาพฤกษศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, คณะอาจารย์ภาควิชาพฤกษศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ที่ปรึกษาฝ่ายผลิตและเทคนิค : คุณธีระวาท พิกทองพรรณ, คุณสมศักดิ์ ชัยภักดิ์, คุณเอกวุฒิ อนุชาตภรณ์, คุณฉวีวรรณ วุฒิปญาโณ, คุณสุนทรวิทย์ เจตนิลา.

ผลิตที่ : ฝ่ายผลิตสื่อฯ โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สวนจิตรลดา เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10303.

ติดต่อได้ที่ : คุณพรชัย จุฑามาศ

สำนักงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ

สวนจิตรลดา อ.ราชวิถี เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10303. โทร. 282 0665, 282 1850 โทรสาร. 282 0665